כה: ר"ן ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים רש"י

מתני' נדרי שגגות וכו'. תני גווני קתני חדא דכשעת נדרו היה שוגג כגון קונם אם אכלתי אם שתיתי וכו' וקתני נמי שהיה שוגג בשעה שהנדר לאוי לחול ואע"פ שבשעה שלא מפיו לא היה שוגג וכדקתני שאני מאכל ושאני שותה כלומר דאמר קונם ככר זה עלי אם אני אוכל ואם אני שותה היום ושכח ואכל ושתה [2] דכיון דנדרא באכילה קמייתא חייל וההיא שעתא הוה ליה שוגג כלומר אלא נזכר שיהא תלוי באותה אכילה אוש נדר לא חייל נדרא כלל: **וכ"ש אומרים אלו ואלו מודרין.** משום דנדר שהותר מקצתו הותר כולו כדאיתא בגמ'. ומותרין אפי' בלא שאלה קאמר כדאמרן [3] בריש פרקין דכולהו ארבעה נדרים אין צריכין שאלה לחכם. וטעמא דמילתא משום דכיון שאילו היה יודע שאביו או אחיו היו עמהן היה מוציאן מן הכלל ה"ז מוטעה בעיקר הנדר שלא היה דעתו מעולם על אביו וכל שיש בעיקר הנדר טעות אין פיו ולבו שוין וכטל מעצמו ומש"ה בקונם אשתי נהנית לי בעינן שיאמר בפירוש שגגה את כיסי דאי לא אע"פ שהיה דעתו בשביל כך מ"מ כיון שהדיר את אשתו נתכוין ליכא טעות בעיקר הנדר אבל כאן שלא נתכוין להדיר את זה מעולם הרי הנדר בטל מאליו: **גמ' כשם שנדרי שגגות מופרים כך שבועות שגגות מופרות.** וה"ה דשבועות זרוזין שרי והכי איתא בירושלמי [4] תני כשם שנדרי זרוזין מותרין כך שבועות זרוזין מותרין: **היכי דמי שבועות שגגות כגון רב כהנא ורב אסי.** לאו למימרא דלא משכחינן שבועות שגגות אלא בכה"ג דמשכחינן להו דומיא דמתני' אלא לרבותא נקט ליה וכאילו אמר עד היכן שבועות שגגות וכדאמרי' בעלמא (קדושין כח.) עד היכן גלגול שבועה. והוי רבותא דאע"ג דרב כהנא ורב אסי אפי כל חד וחד אמר ליה לחבריה דטעי ולא הכין מאמר רב סד"א דכיון דלא חש ליה ואשתבע לאו שגגה היא ואי תלה בה איסור פירות יהו אסורין קמ"ל: **תנן הפס פותחים בשבועה וי"ע וכו'.** מתני' היא לקמן בפ' פותחין (סו.). והא מתני' לא דמיא ממש למתני' דפרקין דאילו במתני' דהכא הנדר בטל מאליו ואילו במתניתין דפותחין נדרא חייל אלא שפותחין לו בכבוד שבתות וי"ע והייטו טעמא משום דבמתניתין אינא טעות בעיקר הנדר שלא נתכוון לאביו מעולם ואילו במתני' בפרק פותחין ליכא למימר הכי שמי שאסר על עצמו בשר ויין שנה אחת יודע הוא שיעברו עליו שבתות וימים טובים הלכך כיון דליכא טעות בעיקר הנדר חייל אלא שפותחין לו בכבוד שבת ויום טוב בפתח שאילו היה יודע שאסור להתענות בהן לא היה נודר מי נתרצה. והא דמייתינן לה הכא לפרושי פלוגתייהו דב"ש וב"ה ולומר דבנדר שהותר מקצתו הותר כולו תליא כי היכי דתליא בהו פלוגתייהו דרבנן ור' עקיבא: **אמר רבה הכל מודים באומר וכו' דייתי אומר כולכם אסורין חוץ מאבא דכולהון אסורין ואביו מותר.** משום דלא מיקרי כי האי גוונא נדר שהותר מקצתו הותר כולו לפי שכיון שבשעת הנדר אמר כולכם אסורין ועכשיו ג"כ מעמיד דבריו הראשונים לגבי האחרים באותו הלשון ממש שאמר בתחילה אעפ"י שמוציא אביו מן הכלל אפילו הכי אין זה נדר שהותר מקצתו לפי שאביו לא נכנס מעולם בנשמעות הנדר ולגבי האחרים הרי הוא אומר כולכם [ס"א שאמר] בתחלה: **לא נחלקו אלא באומר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין**

מתני' [6] נדרי שגגות אם אכלתי ואם שתיתי ונזכר שאכל ושתה [1] שאני אוכל ושאני שותה ושכח ואכל ושתה אמר [2] קונם אשתי נהנית לי שגנבה את כיסי ושהכתה את בני [3] ונודע שלא הכתו ונודע שלא גנבה ראה אותן אוכלין תאנים ואמר הרי [4] עליכם קרבן ונמצאו אביו ואחיו והיו עמהן אחרים בש"א [5] הן מותרים ומה שעמהם אסורים ובה"א [6] אלו ואלו מותרין: **גמ'** [7] [8] **תנא** [9] כשם שנדרי שגגות מותרין כך שבועות שגגות מותרות היכי דמי שבועות שגגות [10] כגון רב כהנא ורב אסי הדין אמר שבועתא דהכי אמר רב והדין אמר שבועתא דהכי אמר רב דכל חד וחד אדעתא דנפשיה שפיר קמישתבע: ראה אותן אוכלין [11] תנן התם פותחין בשבתות וביו"ט בראשונה היו אומרים אותן הימים מותרים ושאר כל הימים אסורים עד שבא רבי עקיבא ולימד [12] נדר שהותר מקצתו הותר כלו אמר רבה [13] דכולי עלמא כל היכא דאמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר כולכם אסורין חוץ מאבא דכולהון אסורין ואביו מותר לא נחלקו אלא באומר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין

מתני' נדרי שגגות. אמר קונם (כ) כו': **וגזכר שאכל ושתה.** פטור דלבו אונסו דסבר שבאמת נשבע: **וכן ראה אותם אוכלים תאנים ואמר הרי הן עליכם קרבן ונמצאו.** אותן האוכלים שהיה אביו או אחיו הייטו נמי נדרי שגגות שאילו היה יודע שהיה אביו או אחיו לא היה מדירן: **או שהיה אוכל עמהן.** עם אביו ועם אחיו (ג) אחרים: **כש"ל הן מותרין.** אביו ואחיו בלבד ומה שעמהם אסורים דקסברי נדר שהותר מקצתו לא הותר כולו. וכ"ה סברי נדר שהותר מקצתו הותר כולו. ע"כ מפי' רביעו גרשום ז"ל [1]: **גמ' תנן הפס.** בפרק ר"ח אומר כו': **פותחין בשבועות וימים טובים.** אם נדר שלא יאכל כל ימות השנה פותחין לו חרטה כך כלום נדרת על דעת להתענות בשבתות וימים טובים אם (ד) יאמר לאו: **בראשונה היו** (ה). כ"ד של ראשונים אומרים אותן הימים שבתות וי"ט מותרין וכו': **הותר כולו.** וכולן מותרין: **אמר רבה הכל מודים כו'.** אמתני' קאי. כלומר שאם ראה אותם אוכלים תאנים וענבים ואמר הרי הן עליכם קרבן (ו) (כמו שאמר עליהם על כולכם אסורין) ושוב אמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר כולכם אסורים חוץ מאבא הואיל ומעיקרא כללן דאמר כולכם כולן אסורים ואביו ואמו מותרין דלא הוי נדר שהותר מקצתו הותר כולו הואיל ואמרי בדיבורו קמא קאי דאמר כולכם: **לא נחלקו אלא באומר.** תחלה בכלל הרי הם עליכם קרבן ושוב אמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא דכולהון אסורין חוץ מאבא דכולהון אסורין ואביו מותר לא נחלקו אלא באומר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר

דכ"ע

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פ"ד מהל' נדרים הל"ח וס"מ הל' ג ופ"ג מהל' שבועות הל' ה [ו] סמג לאוין רמא טוש"ע י"ד סי' רלב סעיף י וסימן רלט סעיף [ח] [ט] כה:

כו ב מיי' פ"ח מהל' נדרים הלכה [ד] ו סמג שם עשין ס"ע י"ד סימן רלב סעיף ז:

כז ג מיי' פ"ג מהלכות שבועות הל' ה סמג לאוין רמא טוש"ע י"ד סי' רלט סעיף א:

כח ד מיי' פ"ח מהלכות נדרים הלכה ו סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סי' רכט סעיף א:

כט ה מיי' וסמג שם טוש"ע י"ד סימן רלב סעיף ח:

מוסף רש"י

נדרי שגגות. כיצד, אם אכלתי ראם שתיתי. קונם עלי דבר פלוני אם אכלתי היום והוא סבור שלא אכל ונזכר שאכל, אותו הנדר בטל ומותר באותו דבר (שבועות כח:). **שאני אוכל.** קונם עלי דבר פלוני אם אני אוכל היום ושכח שנשבע ואכל ושתה, מותר באותו דבר (שם) ולא יתכן לפרש קונם שאני אוכל אלא כעין זה, שהוא דבר אחר נאכילה זו כדפרישית, דאי מפרשת קונם שאני אוכל קונם עלי אכילה ושכח ואכל ושתה, אלא מותר אינא לאתמר, דקתני ארבעה נדרים התירו, הרי כבר ענר על נדרי שגגה, ואי מפרשת התירו פטרוהו מן המלקות, פשיטא מי התיר בו והלא שכוח היה, וכלל דבר אין מותר לשון פטור (שם).

תוספות

נדרי שגגות. קונם כל הפירות שבעולם אם אכלתי ואם שתיתי היום ונזכר שאכל ושתה פטור שאלמלי היה יודע שאכל לא היה נודר וכעין פיו ולבו שוין ואי"ת לשל (ד"ה) דקאמר קונם [פירוי] כשיהה היום אם אינן לאחר לאחר אל יאכן לאחר אם אכל ושתה לא אמר ראכן נודרי מותרין ונמצאל ליכא למיתם עד שעבור כמוד על נדרו ר"ל מתון כן דאמרינן כתנאיה לאו מזהיר ליכא למיתם שמא יאכן לאחר נמוד: **קונם אשתי נהנית לי.** פרי"ש מיירי דלא משעבד לה: **שגנבה כיסי ושהכתה בני.** אין לפרש שפיכם אם גנבה את כיסי וכן אם הכתה את בני דא"כ פשיטא דלא חל הנדר: **ונודע שלא הכתו ונודע שלא גנבה.** כגון שנדר שלא לאכול ושלא לשתות יין שנה אחת ולא זכר על שבתות וי"ע לחליפים מן הכלל כשבא לישאל על נדרו פותחין לו בכבוד שבתות וי"ע דאמרינן אילו ידעת והיית זכור בשעת הנדר על שבתות וי"ע כלום נדרת עליהם והיא אמר לאו מתירין אותו אף לימי החול כדמסקין במשנה הנדר שהותר מקצתו הותר כולו והותר מקצתו דאמר כלא חרטת מכם אלא הותר מחמת נדר טעות קאמר. וכ"ג דהלשון משמע שלרוך חרטת מכם ולכ"ע דוקא בדאלי לרוך חרטת מכם ולא דמי למתני' דמצאלי אביו או אחיו דלא לרוך שאלה דהתם הנדר בטעות ושגגה נמוכה דאין קבהי שבטור בלבו שבם אינים קרובים דבא אפשר שיבא אחיו הלכך הרי הוא כאילו אמר בפירוש הרי עליכם פלוני ופלוני אבל הכא שנדר שנה אחת תמימה הכל יודעין שלא אפשר לשנה אחת אלא שבתות ואם כן כשנדר שנה אחת ודאי היה דעתו גם לשבתות וי"ע ולא מלי למימר שטעה כמו במתני' אלא שהוא מתחרט עכשיו על שבתות וי"ע שלא הוציאם מן הכלל הלכך לרוך שאלה והתרה נמוכה כשאר נדרים: **עד שבא** ר"ע ולימד נדר בו. לחני מייתי הך מתני' מקמי פלוגתא דרבה ורבא דפליגי בפלוגתא דשמואל והלל משום דפלוגתא דרבנן וב"ע בבא דפותחין הוי כפלוגתא דב"ש וב"ה בס"ק בכ"ש וב"ע בכ"ה ולא"ת ומ"ק בכ"ש וי"ל דאית ליה דלא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה: **אמר רבה הכ"ע כל היכא דאמר אילו הייתי יודע** וכו'. מאחר שלא החליף דבריו הראשונים אינו נראה עקירת נדר שמתחלה אמר כולכם והשתא נמי כי אדי לה אמר כולכם לכך לא אמרי' כי היתר מקצתו הותר כולו וה"ה נמי אם מתחלה אמר בפרט כגון זה וזה וכלל אביו אסורים ואחר ואמר אילו הייתי יודע שאבי ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורים ואבי מותר מאחר שלא אינה ולא החליף את לשונו אין כאן עקירת נדר והכ"ע לא אמרינן נדר שהותר מקצתו הותר כולו אלינא דרבא והא דנקט שיטתו בלשון כולכם לרשא דאמרי' נקט דאמר הרי עליכם קרבן: **לא נחלקו אלא** דבריו הראשונים שמתחלה אמר כולכם אסורים ועתה אמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבי מותר והוא הדין אם החליפם בלא אחר שמתחלה אמר זה וזה ולזה והשתא אמר כולכם דמאחר שהחליפן בלבל ופרט נאיסור ופרט בהיתר אי נמי פרט באיסור וכלל בהיתר אמרי כ"ה וי"ע מאחר שהחליפן נראה כעקור נדרי והותר מקצתו הותר כולו וכ"ש לא אמרי בתרוייהו:

מסורת הש"ס

א) שבועות כח:, ב) ר"פ שאיני, ג) [לעיל כב:], ד) [שבועות כח: ועי' תוס' קידושין יג, ד"ה כשם], ה) ירמות לב: שבועות כו. לא:, ו) לקמן סו., ז) [המתחיל בדף כב:], ח) רש"ס מ"ג, ט) [דף כח:], י) [פ"ב ה"ב].

הגהות הב"ח

(א) כמשנה הרי הן עליכם: (ב) רש"י ד"ה נדרי שגגות אמר קונם עלי בכר זו אם אכלתי אם שתיתי הס"ד: (ג) ד"ה לו שהיה הכי ומש אחיו הס"ד ואמ"ב מ"ה ב"ש: (ד) ד"ה פותחין וכו' אם אמר לאו התור הס"ד: (ה) ד"ה בראשונה היו אומרים ב"ד של ראשונים היו אומרים אותן הימים: (ו) ד"ה אמר רבה וכו' כמי שאמר על כולם כולכם אסורין וכו' הואיל ובללן כמעיקרא דאמר מילכם: (ז) ד"ה לא נחלקו וכו' הותר כולו הס"ד ואמ"ב מ"ה ורבא אמר:

גליון הש"ס

מתני' ונודע שלא הכתו. עי' לעיל דף כב ע"ב בהה"ן ד"ה תון מקומם: **גמ' תנא** כשם שנדרי שגגות. עי' קדושין דף יג ע"א תד"ה כשם: **שם** נדר שהותר מקצתו. עי' ירושלמי פ"ה בברכות עלה דמתני' מזכירין גבורות גשמים: בהה"ן ד"ה נדרי שגגות בר' דביון דבדא וכו'. עי' שבועות דף כח ע"א, ולעיל עו ע"ב בר"ש ד"ה אכל:

פירוש הרא"ש

מתני' נדרי שגגות אמר קונם אם אכלתי ואם שתיתי ונזכר שאכל או שתה. וכשעת הנדר היה סבור בודאי שלא אכל ולא שתה ולא היה כדעתו לנדור כלל ולא היה פיו ולבו שוין הלכך לא חל: **קונם שאני אוכל ושאני שותה ושכח ואכל ושתה.** דכשעה שהנדר יש לו נחול דהייט בשעה שאכל ושתה לא שכח אלא הנדר דלפי' מסכוטות דבעינן שיהיה מלדם [ס"ע שבועות] כשעה שהכתיבה תלה עליו יהא זכור את הסבועה: **קונם אשתי נהנית לי שגנבה את כיסי בו'.** הייט נדרי שגגות דכיון שנודע לו שלא גנבה כיסו נמצא שלא היה נדר: **אלו ואלו מותרין.** דנדר שהותר מקצתו הותר כולו דתיט מילה כתחה לא בנו דא"כ פשיטא דלא חל הנדר: **שותחין לאדם בכבוד שבתות ר"ה.** כגון שנדר שלא לאכול ושלא לשתות יין שנה אחת ולא זכר על שבתות וי"ע לחליפים מן הכלל כשבא לישאל על נדרו פותחין לו בכבוד שבתות וי"ע דאמרינן אילו ידעת והיית זכור בשעת הנדר על שבתות וי"ע כלום נדרת עליהם והיא אמר לאו מתירין אותו אף לימי החול כדמסקין במשנה הנדר שהותר מקצתו הותר כולו והותר מקצתו דאמר כלא חרטת מכם אלא הותר מחמת נדר טעות קאמר. וכ"ג דהלשון משמע שלרוך חרטת מכם ולכ"ע דוקא בדאלי לרוך חרטת מכם לכ"ע דוקא בדאלי לרוך שאלה דהתם הנדר בטעות ושגגה נמוכה דאין קבהי שבטור בלבו שבם אינים קרובים דבא אפשר שיבא אחיו הלכך הרי הוא כאילו אמר בפירוש הרי עליכם פלוני ופלוני אבל הכא שנדר שנה אחת תמימה הכל יודעין שלא אפשר לשנה אחת אלא שבתות ואם כן כשנדר שנה אחת ודאי היה דעתו גם לשבתות וי"ע ולא מלי למימר שטעה כמו במתני' אלא שהוא מתחרט עכשיו על שבתות וי"ע שלא הוציאם מן הכלל הלכך לרוך שאלה והתרה נמוכה כשאר נדרים: **עד שבא** ר"ע ולימד נדר בו'. לחני מייתי הך מתני' מקמי פלוגתא דרבה ורבא דפליגי בפלוגתא דשמואל והלל משום דפלוגתא דרבנן וב"ע בבא דפותחין הוי כפלוגתא דב"ש וב"ה בס"ק בכ"ש וב"ע בכ"ה ולא"ת ומ"ק בכ"ש וי"ל דאית ליה דלא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה: **אמר רבה הכ"ע כל היכא דאמר אילו הייתי יודע** וכו'. מאחר שלא החליף דבריו הראשונים אינו נראה עקירת נדר שמתחלה אמר כולכם והשתא נמי כי אדי לה אמר כולכם לכך לא אמרי' כי היתר מקצתו הותר כולו וה"ה נמי אם מתחלה אמר בפרט כגון זה וזה וכלל אביו אסורים ואחר ואמר אילו הייתי יודע שאבי ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורים ואבי מותר מאחר שלא אינה ולא החליף את לשונו אין כאן עקירת נדר והכ"ע לא אמרינן נדר שהותר מקצתו הותר כולו אלינא דרבא והא דנקט שיטתו בלשון כולכם לרשא דאמרי' נקט דאמר הרי עליכם קרבן: **לא נחלקו אלא** דבריו הראשונים שמתחלה אמר כולכם אסורים ועתה אמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבי מותר והוא הדין אם החליפם בלא אחר שמתחלה אמר זה וזה ולזה והשתא אמר כולכם דמאחר שהחליפן בלבל ופרט נאיסור ופרט בהיתר אי נמי פרט באיסור וכלל בהיתר אמרי כ"ה וי"ע מאחר שהחליפן נראה כעקור נדרי והותר מקצתו הותר כולו וכ"ש לא אמרי בתרוייהו:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com

ורבא אמר דכולי עלמא כל היכא דאמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר כולם מותרין לא נחלקו אלא באומר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר כולכם אסורין חוץ מאבא ב"ש סברי להא [6]כרבי מאיר דאמר תפום לשון ראשון ובית הלל סברי להא כרבי יוסי דאמר בגמר דבריו אדם נתפס איתיביה רב פפא לרבא [7]כיצד אמר ר' עקיבא נדר שהותר מקצתו הותר כולו קונם שאיני נהנה לכולכם הותר אחד מהן הותרו כולם שאיני נהנה (6) **לא לזה ולזה הותר הראשון הותרו כולם הותר האחרון האחרון מותר וכולן אסורין בשלמא לרבה מוקים להא לרישא דאמר לזה ולזה וסיפא דאמר לכולכם אלא לדידך בשלמא רישא מוקים להא דאמר לכולכם אלא**

(ג) **דכ"ע. לא נחלקו** באומר מחלה בכלל הרי זה עליכם קרבן ושוב אמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר הואיל ולבסוף פרטן אפילו ב"ש מודו דכה"ג הואיל והותר מקצתו בתוך דבורו הותר כולו: **לא נחלקו.** אלא דהדר כלל דאמר כולכם אסורים חוץ מאבא: **דכיס שמאי סברי לה כר"מ דאמר תפום לשון ראשון.** דאזלינן בתר ההוא (ג) רובא דאמר כולכם אסורין ולא אמרי' משהותר מקצתו הותר כולו: **וב"ה סברי לה כרבי יוסי דאמר בגמר דבריו אדם נתפס.** דאמר חוץ דמתוך דבורו הותר מקצתו דאמר חוץ מאבא הותר כולו: **כיצד אמר ר"ע נדר שהותר מקצתו הותר כולו.** דזהו כב"ה. ופליגי רבנן עליה דאמרי לא הותר כולו דהייתו כבית שמאי: **שאיני נהנה לזה ולזה.** שפרטן: **הותרו כולן.** מפרש בברייתא לקמן: **בשלמא לרבה.** דאמר דבכולכם לא פליגי אלא בפלוני ופלוני לא קשיא ליה הך ברייתא דמתרץ לה לרישא בסיפא וסיפא ברישא (ד) דקתני רישא ר' עקיבא אומר הותרו כולן מיירי בהיכא דפרט שאמר שאיני נהנה לזה ולזה ולא בכולכם ור"ע הוא דאמר בב"ה והייתו דקאמר לא נחלקו אלא בהייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר ופליגי רבנן עליה דר"ע דקסברי בב"ש וסיפא דסיפא דקתני כולן אסורין מוקי לה דאמר כולכם ודברי הכל היא דבכולכם אסורים לא פליגי ר"ע ורבנן כדאמרי' דכולי עלמא היכא דקאמר כולכם כולן אסורין והשתא סיפא דרישא דתני הותר הראשון הותרו כולן לא דייק אלא לסיפא דסיפא דקתאמר: **אלא לדידך.** לרבא דאמר בכולכם פליגי היכי מוקמינן לה לברייתא: **בשלמא רישא.** דקתני דאמר ר' עקיבא הותר אחד מהן הותרו כולן דפליגי רבנן עליה: **מוקים לה דקאמר כולכם.** ולא (ה) אפיק אלא דקתני ר' עקיבא וכו' ופליגי רבנן עליה דר' עקיבא בב"ה:

אסורין ואבא מותר. ב"ש כרבנן דלית להו נדר שהותר מקצתו הותר כולו. וב"ה בר"ע דסיון דהכא איכא תרתי חדא דאיכא טעות גמור לגבי האב ולגבי אחריני ג"כ יש טעות בלשון שהוא אומר שאילו היה יודע שאביו ביניהם אפי' האחרים לא היה אוסר אותן באותו לשון שאסרן לפי שהיה מקפיד שיהא אבא בכלל האיסור ולפיכך הוא אומר שלא היה אומר כולכם אלא פלוני ופלוני וסיון דאיכא תרתי דהיינו טעות גמור לגבי אביו וטעות בלשון לגבי האחרים ס"ל לב"ה דכי האי גוונא מיקרי נדר שהותר מקצתו הותר כולו: **ורבא אמר הכל מודים באומר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר כולן מותרים.** כלומר דאיכא תרתי וכדפרישנא דס"ל לרבא דב"ש נמי מודו דכל היכא דשייך למימר הותר מקצתו הותר נמי כולו: **לא נחלקו אלא באומר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר כולכם אסורין חוץ מן אבא ב"ש סברי לה כר"מ דאמר תפום לשון ראשון.** דס"ל לרבא פלוגתייהו במעמיד לשונו הראשון וטעמייהו דב"ש משום דסברי לה כר"מ דאמר (תמורה כה:) גבי ה"ז תמורת עולה וחזר ואמר הרי זו תמורת שלמים תפום לשון ראשון והרי היא תמורת עולה ואין בה שלמים כלל ור' יוסי ס"ל דהרי זו תמורת שלמים שנגמר דבריו בדם נתפס. וב"ש סברי לה כר"מ דאמר תפום לשון ראשון הלכך כיון דבתחלת דבריו דהיינו כולכם אסורים הרי הן כמו שאמרן בתחילה אף על פי שנגמר דבריו שאומר חוץ מן אבא משוי טעות בדבריו הראשונים לא קפדינן בהכי דעיקר דבורו של אדם הוא תחלת דבריו דכי היכי דהתם כשדברו הראשון סותר דברו האחרון אין חוששין למה דאמר בסוף כלל דהיינו תמורת שלמים הכא נמי שאף שדברו האחרון דהיינו חוץ מן אבא קייס לפי שאינו סותר דברו הראשון אלא מבאר מ"מ כיון דסכירתן לן דבסותרין אלא דאיכא תרתי הא דאמרינן תפום לשון ראשון שאינו נכללין יחד שתי הלשונות לומר הואיל והותר מביו הותרו גם האחרים וב"ה סברי כר' יוסי דאמר אף בנגמר דבריו אדם נתפס הלכך נכללין שתי הלשונות יחד וכיון שהותר מקצתו הותר כולו: איתיביה רב **פפא לרבא** ביצד אר"ע בו'. בשלמא לרבה מוקי לרישא דאמר לזה ולזה כו'. לרבה ס"ל דבהתליף לשונו תלית התירא מוקי לה לרישא דאמר בשעת הנדר לזה ולזה ובשעת חזרה אמר כולכם וסיפא דאמר בשעת הנדר כולכם ובשעת חזרה לזה ולזה דבשניהם מחליף לשונו הלכך בשניהם הותרו כולם ולישנא דברייתא אשעת חזרה קאי אי נמי איסכא ולישנא דברייתא אתחלת הנדר קאי ואינן תרי בני אתו לאשמועינן דבין החליף דברייתא מבכל לפרט ובין החליפן מפרט לכלל בכל ענין הותרו כולם וסיפא דקתני האחרון מותר וכולן אסורין לא אסיק אדעתיה לחרוצה ונסמוך פריך לה מינה אי נמי מוקי לה בלא החליף דברייתא ונסמוך פריך אמאי קתני ראשון ואחרון: **אלא לדידך בשלמא רישא דאמר לכולכם.** דבשעת חזרה אמר כולכם בין כלל בין פרט בשעת הנדר פליגי ב"ש וב"ה ובן ר"ש ובר פליגתיה:

(ד) [תמורה סה:]. (ה) לקמן סו.

הגהות הב"ח

(א) גמ' שאיני נהנה לזה ולזה כל"ל ומיגא לא נמחק: (ב) רש"י ד"ה דב"ש ורבא אמר הכל מודים באומר כו' הרי הן עליכם: (ג) ד"ה דכיס שמאי וכו' בתר ההוא דיבור דאמר: (ד) ד"ה בשלמא וכו' וסיפא דרישא דהא דקתני וכו' לזה ולזה ולא בדאמר כולכם ור' עקיבא וכו' והשתא מסיפא דרישא דתני וכו' לא דייק אלא מסיפא דסיפא: (ה) ד"ה מוקים לה וכו' ולא אפיק אלא דקתני וכו' ודר' עקיבא בב"ה:

תוספות

ורבא אמר דב"ע וכו'. פי' רבא אית ליה דכל היכא דאמר בסוף פלוני ופלוני כין אמר מעיקרא כולכם כין מעיקרא לזה ולזה דבשתא לא בחליף לשונו אפ"ה כיון דלבסוף הותר מקצתו לגמרי אלא כלל אביו עם האחרים בשבא לחתיר נדרו אחרינן הותר מקצתו הותר כולו דב"ש אמרי נמי נדר שהותר מקצתו הותר כולו לא נחלקו אלא דאמר כולכם לבסוף דב"ש סברי לה כר"מ דאמר תפום לשון ראשון ובתחלת דבריו בשעת החרה כלל אביו עמהם וא"כ אין כאן הותר מקצתו וא"ת לא תפום לשון ראשון אמאי אביו הותר והלא מתחלה אמר כולכם דמשמע אפילו אביו ריש לומר דודאי אגן שהדי דאין דעתו לאסור אביו אילו יודע שהיה שם וא"מ לא חשיב ליה הותר מקצתו לגבי להתיר לאחרים: מתיבי ביצד אמר רבי עקיבא נדר שהותר מקצתו הותר בולו ובו'. בשלמא לרבה דתני פלוגתייהו בהתליף לשונו מוקי רישא דקתני כולכם כגון דאמר בתחלת נדרו לזה ולזה עכשיו בשחזר בו אמר כולכם דקתני בברייתא וסיפא דברייתא דקתני לזה ולזה הותר הראשון הותרו כולן מיירי שאמר בתחלה בשעת נדרו כולכם ועכשיו בשעת חזרה אומר לזה ולזה וכולכם דרישא ולזה ולזה דסיפא דקן ברייתא' תרוייהו קאי אשעת חזרה ואינטריך רישא וסיפא לאשמועינן דבכל ענין שהחליף לשונו אמר ר"ע הותר מקצתו הותר כולו וא"ת מ"מ קשה מסיפא דסיפא דקתני הותר האחרון וכולן אסורין היכי משכחת לה וי"ל דהשתא לא דייקינן בלישנא דראשון ואחרון גר בסמוך: **אלא לדידך בשלמא רישא.** דאמר הותר (לר' מאיר) הותרו כולן דאמר כולכם בשעת חזרה אלכך לרבי עקיבא הותרו כולם ולא לרבנן אלא סיפא על כרחו דאמר לזה ולזה בשעת חזרה אמאי פליגי רבנן עליה וא"ת נמי ר"ת דפירש לעיל דרבא דפליג בכולכם לבסוף בין אמר בשעת הנדר כולכם בין אמר בשעת הנדר לזה ולזה אם כן לישנא דכולכם בריש ולזה ולזה תרוייהו אשעת הנדר קיימי דאמרי ואמרי בשעת חזרה אמר כולכם ולהכי ר"ע דוקא ולא רבנן וי"ל דמשמע ליה דלשונות דברייתא אחזרה קיימי מדקתני כילד אמר ר"ע נדר שהותר מקצתו הותר כולו משמע דאשעת היתר קאי לפרטי. ועי"ל כיון דעיקר פלוגתא דר"ע ורבנן תלוי במה שאמר לבסוף כולכם א"כ זה היה לו לפ' בברי' ברישא ובסיפא כ"ג לרש"י:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com

שהוא מעמיד דבריו הוא בלבד מותר וכולן אסורים: **אלא סיפא.** כלומר מציעתא מי דאמר לזה ולזה כלומר שבתחילה אמר לכולכם ועכשיו אומר לזה ולזה וכי קתני בברייתא לזה ולזה אדבריו אחרונים קאי ר' עקיבא היא בתמיה הא במשנה אפי' רבנן מודו. וליכא למימר דכי היכי דלרבה תרי בני קמאי במשנה לרבא נמי תרי בני קמאי במעמיד אלא דרישא כשאומר בתחלה ולבסוף כולכם ומציעתא כשאמר בתחלה ולבסוף לזה ולזה דליכא למימר הכי דבשלמא לרבה תרוייהו צריכי לאשמועינן דבין מכלל לפרט או מפרט לכלל שני הוי אלא לרבא דלית ליה אוקמתא אלא במעמיד תרתי במעמיד למה לי אלא ודאי רישא במעמיד ומציעתא במשנה וכיון שכן קשיא מציעתא דהיכי קאמר דר"ע היא ולא רבנן דקתני כילד אמר ר"ע הא במשנה אפילו רבנן מודו. והוא הדין דהוה ליה לאקשויי מסיפא דקתני האחרון מותר וכולן אסורין והיכי משכחת לה לר"ע הא אמרת דאפי' מעמיד שרי אלא דכיון דמציעתא קשיא ליה לא נטר ליה עד סיפא. ונראה בעיני דהייט טעמא דכי אמרי' בשלמא לרבה קרינא למציעתא רישא וכי אמרינן אלא לדידך קרינן למציעתא סיפא משום דלרבה מציעתא ורישא כחד גווונא דהייט במשנה ומשום הכי קרינן להו לתרוייהו רישא לדידיה ליכא אלא תרי בני בברייתא דהייט תרי גווני קמאי במשנה וסיפא במעמיד אבל לרבא אלא אפסר לאוקמיה מציעתא דומיא דרישא במעמיד דאם כן תקשי לן תרתי במעמיד למה לי קרינן למציעתא סיפא: **אמר** [ג]**לך רבא ולרבה מי ניחא סיפא כמאי מוקים לה דאמר לכולכם.** כלומר במעמיד וכדפרישית. אי הכי הי דין הוא לחשון והי דין הוא אחרון כלומר הכי שייך למימר לחשון ואחרון ואמאי קרי ליה במציעתא לחשון וכסיפא אחרון הוה ליה למימר בתרוייהו הותר אחד מהם: **אלא רישא דאמר לכולכם.** כלומר בין לדידי בין לרבה רישא דאמר לכולכם: **וסיפא.** כלומר מציעתא ובתריתא בשתלאן זה בזה וכו' אלא לדידי רישא במעמיד ולרבה במשנה: **איכיביה רב אדא לרבא וכו'.** כלומר וקשיא לרבא דאמר במעמיד פליגי ומוקי ב"ש כרבי מאיר ומדאיתהו כר"מ משמע דר"מ נמי ס"ל כותייהו דאביו מותר וכולן אסורין וכאן התיר ר"מ כל הבנלים וכל שכן דקשיא לרבה דאמר דבמעמיד ד"ה כולהון אסורין ואביו מותר דא"כ ר"מ שהתיר כל הבנלים דאמר כמאן אלא דמשום דהך מתני' תני ר"מ בהדיא ורבא הוא דאדכריה לר' מאיר אקשי ליה לרבא. ובדין הוא דה"מ לשנויי דנהי דב"ש סברי לה כרבי מאיר [אבל רבי מאיר] לא ס"ל כותייהו אלא כב"ה ואפילו במעמיד שרי דנהי דאמר רבי מאיר תפוס לשון רחשון ה"מ כשסותר זה את זה כעולה ושלמים אבל בשאינו סותר בחומר חוץ מן אבא ס"ל דבגמר דבריו אדם נתפס אלא דלפוס טעמיה דמקשה דמוקי רבי מאיר כב"ש מתרץ לה דלאו במעמיד היא אלא במשנה לרבה רבי מאיר אליבא דרבי עקיבא דהא רבה לא ס"ל דב"ש כר"מ הלכך מצינן לאוקמי לרבי מאיר אליבא דרבי עקיבא ולרבא דאמר דבמהפך דבריו בדברי הכל מותר קאי רבי מאיר כדברי הכל: **יש נדר שמקצתו מותר ומקצתו אסור.** נראה לי דבמקצתו מותר בלא שאלה קאמר כיון שיש טעות בעיקר הנדר שזה לא נתכוון לבנות שזה לעשות: [ד]**ר' עקיבא היא ופליגי רבנן עליה.** דתמיה: **אי לרבה רישא לזה ולזה ור' עקיבא.** כלומר במשנה. וסיפא דאמר כולכם וד"ה כלומר במעמיד: **לרבא רישא לזה ולזה ודברי הכל.** כלומר במשנה. וסיפא כולכם ורבנן כלומר במעמיד: **ולענין הלבה** קי"ל כר' עקיבא אליבא דב"ה דנדר שהותר מקצתו הותר כולו. ובפלוגתא דרבה ורבא כיון [ה]דאיכא למימר דהלכתא כרבה משום דהוה רגיא דרבא ואיכא למימר דהילכתא כרבא משום דבתראה הוא נקטינן כרבה לחומרא דבמעמיד כולהון אסורין ואביו מותר ובמשנה בין מפרט לכלל ובין מכלל לפרט כולן מותרין וכן פסק הרמב"ן ז"ל. מיהו איכא מ"ד דכי אמר דבמעמיד כולן אסורים דוקא דומיא דמתני' אלא היה יודע שאביו ביניהם הלכך כיון שהוא מעמיד אין כאן נדר שהותר מקצתו לפי שאביו לא היה לעולם בכלל הנדר אבל בשכולן בכלל ונשאל על אחד מהן וכמתניתין דפותחין כיון שהותר אחד מהן על ידי שאלה הותרו כולן. ואין כן דעת הרמב"ן ז"ל בהלכותיו

אלא סיפא דאמר לזה ולזה ר"ע היא אמאי פליגי רבנן עליה והאמרת דברי הכל מותר אמר ליה רבא ולרבה לר' עקיבא מי ניחא סיפא במאי מוקים לה דאמר לכולכם הי דין הוא ראשון והי דין הוא אחרון אלא רישא דאמר לכולכם וסיפא [א]**כגון שתלאן זה בזה ואמר פלוני כפלוני ופלוני כפלוני דיקא נמי** [ב]**דתניא** [ג]**הותר האמצעי הימנו ולמטה מותרין** [ד] **ולמעלה אסורין איתיביה רב אדא בר אהבה לרבא** [ה]**קונם בצל שאני טועם שהבצל רע ללב אמרו לו והלא הכופרי יפה ללב הותר בכופרי ולא בכופרי בלבד הותר אלא בכל הבצלים מעשה היה והתירו רבי מאיר בכל הבצלים מאי לאו דאמר אילו הייתי יודע שהכופרי יפה ללב הייתי אומר כל הבצלים אסורין וכופרי מותר** [ו]**לא באומר אילו הייתי יודע שהכופרי יפה ללב הייתי אומר בצל פלוני ופלוני אסורין וכופרי מותר ורבי מאיר אליבא דרבי עקיבא ואליבא דרבנן איתיביה רבינא לרבא** [ז]**רבי נתן אומר יש נדר שמקצתו מותר ומקצתו אסור ביצד נדר מן הכלכלה**

והיו

לפי שהן תלויין בו והוא אין תלוי בהן: **והלא הכופרי.** בגל של אותו מקום: **הותר בכופרי.** אלא נדר אלא מאותו שהוא רע ללב ולא בכופרי: **והתירו רבי מאיר.** דקסבר נדר שהותר מקצתו הותר כולו: **מאי לאו דאמר אילו הייתי יודע שהכופרי יפה ללב אומר כל הבצלים אסורין וכופרי מותר.** דהייטו דומיא דכולכם אסורין מון מאכל ואפ"ה התירו ר"מ בכל הבצלים וקשיא בין לרבא דאילו לרבה בכולכם לא פליגי דאסור והכא קא שרי ר"מ היכא דאמר בכולכם ולרבא קשיא דאמר בכולכם פליגי (ז) דב"ש דאמרי סברי לה כר"מ: תריץ לה **באומר אילו הייתי יודע שהכופרי יפה ללב הייתי אומר בכל פלוני ופלוני אסור וכופרי מותר.** דהייטו פלוני ופלוני ולהכי קא שרי ר"מ והייטו דרבא דאמר פלוני ופלוני דברי הכל מותר (ח) דר' מאיר אליבא דרבי עקיבא ואליבא דרבנן קא שרי כלומר אליבא דד"ה דהא ד"ה מותר. ותרוייהו ו' גרי"ם המור"ה: בנות

דאמר רבי מאיר תפוס לשון רחשון ה"מ כשסותר זה את זה כעולה ושלמים אבל בשאינו סותר בחומר חוץ מן אבא ס"ל דבגמר דבריו אדם נתפס אלא דלפוס טעמיה דמקשה דמוקי רבי מאיר כב"ש מתרץ לה דלאו במעמיד היא אלא במשנה לרבה רבי מאיר אליבא דרבי עקיבא דהא רבה לא ס"ל דב"ש כר"מ הלכך מצינן לאוקמי לרבי מאיר אליבא דרבי עקיבא ולרבא דאמר דבמהפך דבריו בדברי הכל מותר קאי רבי מאיר כדברי הכל: **יש נדר שמקצתו מותר ומקצתו אסור.** נראה לי דבמקצתו מותר בלא שאלה קאמר כיון שיש טעות בעיקר הנדר שזה לא נתכוון לבנות שזה לעשות: [ט]**ר' עקיבא היא ופליגי רבנן עליה.** דתמיה: **אי לרבה רישא לזה ולזה ור' עקיבא.** כלומר במשנה. וסיפא דאמר כולכם וד"ה כלומר במעמיד: **לרבא רישא לזה ולזה ודברי הכל.** כלומר במשנה. וסיפא כולכם ורבנן כלומר במעמיד: **ולענין הלבה** קי"ל כר' עקיבא אליבא דב"ה דנדר שהותר מקצתו הותר כולו. ובפלוגתא דרבה ורבא כיון [י]דאיכא למימר דהלכתא כרבה משום דהוה רגיא דרבא ואיכא למימר דהילכתא כרבא משום דבתראה הוא נקטינן כרבה לחומרא דבמעמיד כולהון אסורין ואביו מותר ובמשנה בין מפרט לכלל ובין מכלל לפרט כולן מותרין וכן פסק הרמב"ן ז"ל. מיהו איכא מ"ד דכי אמר דבמעמיד כולן אסורים דוקא דומיא דמתני' אלא היה יודע שאביו ביניהם הלכך כיון שהוא מעמיד אין כאן נדר שהותר מקצתו לפי שאביו לא היה לעולם בכלל הנדר אבל בשכולן בכלל ונשאל על אחד מהן וכמתניתין דפותחין כיון שהותר אחד מהן על ידי שאלה הותרו כולן. ואין כן דעת הרמב"ן ז"ל בהלכותיו

נדר בלאפי נפשיה הוא וכה"ג אמר בגויר אמר הריני גויר ואמר תנירו הריני כמותו כו' אותר הראשון ותירו כולם הותר האחרון הוא מותר וכולם אסורים ודיקא נמי דקתני עלה בברייתא הותר האמצעי כו': **כופרי יפה ללב.** כגל הגדול שנתבשל כל גרגר כמו וכרבעה כלב סיפרי (ובמות דף נט:): **הייתי אומר כל הבצלים אסורים וכופרי מותר.** דאמר כל הבצלים עליו ולבסוף אמר כולכם ונקא נמי לרבא דאליבא אמר כי אמר כולכם בסוף אמרי בית שמאי דבדברי מאיר והכא קא שרי אמר: **הייתי אומר בצל פלוני ופלוני אסור וכופרי מותר.** לרבה הרי הלכתא דבריו ור"מ כר"ש דבריה ליה ולרבא לדברי הכל שרי וגרס ר"מ אליבא דרבי עקיבא ואליבא דרבנן והייטו אליבא דרבנן:

אלא סיפא. דרישא דאמר לזה ולזה הותרו הראשון הותרו כולן כדקתני לה ורבי עקיבא היא ולא רבנן כדקתני כילד ת"ר עקיבא וכו' ומשמע דפליגי רבנן עליה: **והא אמרת.** היכא דאמר הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין (כ) כולן מותרין. והשתא לא דייק סיפא אלא סיפא דרישא והשתא לא מצי רבא לאוקמא לדברי הכל לדבריהם אלא מדקתני בברייתא דאמר לזה ולזה הותרו כולן אסורין לכולכם הי דין הוא ראשון והי דין הוא אחרון. הא לכולכם קתני סתם ומאי ראשון ומאי אחרון איכא דקתני האחרון מותר וכולן אסורין: **אלא אמר רבא.** אמת מתרגינא להדדי אלא קשיא כלל (ג) דסיפא דקתני ראשון ואחרון לא משמע כדקתני שאינו נהנה לזה ולזה: **אלא כגון שתלאן זה בזה.** דמעיקרא אמר קונם שאינו נהנה לזה והדר אמר פלוני יהא אסור כפלוני שהדרתי ופלוני השלישי יהא אסור כשני לפיכך קתני הותר הראשון הותרו כולן שכולן תלויין בו הותר האחרון האחרון מותר וכולן אסורין שהרי הראשון והאמצעי לא נתלו באחרון לפיכך לא הותרו השנים בהתירו של אחרון: **דיקא נמי.** דהכי הוא דקתני הייתי בריתא: **הותר האמצעי הימנו ולמטה מותר.** והייטו הוא והאחרון שתלוי בו מותרים: **ממנו ולמעלה.** הייטו הראשון אסור לשון אחרים: **בבא** בוקי לה **דאמר אילו הייתי.** אי נשעת הנדר לו בשעת חזרה: **אי** הבי הי דין הוא ראשון והי דין הוא אחרון. בתמיה כיון דאמר כולכם לו זה נקרא ראשון ולו זה נקרא אחרון בלשון אחר נרם הוא דין הוא ראשון והוא דין הוא אחרון בלשון קושיא שזו ראשון והזו אחרון ואין אלוק ביניהם ואמאי קתני דאם הותר ראשון הותרו כולם ובאחרון קתני הוא מותר וכולן אסורים ובראשונה דיקא דאחרונה דיקא דשביר אשכחן בראשון ואחרון אם אמר הייתי אומר אבא מותר וכולם אסורים הרי אביו ראשון ואם אמר כולכם אסורים מון מאכל הרי אביו אחרון אבל עשה הלוק לא ידענא: **ורבא** בגון שתלאן זה בזה. ולא אייתי כלל בפלוגתא דב"ש ור"מ אלא מלתא אחריתי היא ובגון שאסרן על פלוני ואמר"כ אמר פלוני כפלוני ופלוני כפלוני הותר הראשון בגון שנתלה אביו לא שהותר ע"י פתח מרגיה הותרו כולם שכולם נתלו בו הותר האחרון הוא מותר וכולם אסורים ולא צריך הכא לומר הותר מקצתו הותר כולו לכל חד וחד

אלא סיפא דאמר לזה ולזה הותרו הראשון הותרו כולם הותר האחרון הוא מותר וכולם אסורים ודיקא נמי דקתני עלה בברייתא הותר האמצעי כו': הייתי אומר כל הבצלים אסורים וכופרי מותר. דאמר כל הבצלים עליו ולבסוף אמר כולכם ונקא נמי לרבא דאליבא אמר כי אמר כולכם בסוף אמרי בית שמאי דבדברי מאיר והכא קא שרי אמר: **הייתי אומר בצל פלוני ופלוני אסור וכופרי מותר.** לרבה הרי הלכתא דבריו ור"מ כר"ש דבריה ליה ולרבא לדברי הכל שרי וגרס ר"מ אליבא דרבי עקיבא ואליבא דרבנן והייטו אליבא דרבנן:

עין משפט נר מצוה

ל א טוש"ע י"ד סימן רכט סעיף ג:

לא ב מי' פ"ח מהל' נדרים הל' ז סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלב סעיף ט:

הגהות הב"ח

(א) גמ' מותרין הימנו ולמעלה אסורין: (ב) רש"י ד"ה והא אמרת וכו' פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר כולן מותרין והשתא לא מצי רבא לאוקמא כדברי הכל והשתא לא דייק מסיפא דסיפא אלא מסיפא דרישא דנכולן אסורין ליכא: (ג) ד"ה אלא וכו' אלא קשיא כלל דדרישא דקתני: (ד) ד"ה מאי לאו וכו' ובית שמאי: (ה) ד"ה תרין וכו' מותר ורי' מאיר:

תוספות

ולרבה מי ניחא סיפא כמאי מוקים לה הרי"ן **הוא ראשון הדין הוא אחרון.** כלומר מ"ש לחשון ומ"ש אחרון בתרוייהו הוה ליה למימר הותרו כולן: **אלא דרישא דאמר בולכם.** וכהא פליגי רבנן ור"ש דסיפא לאו מפלוגתא דרבנן ור"ש אלא אפי' רבנן נמי מודו וכגון שתלאן זה כזה: **איתיביה רב אדא בר אהבה לרבא.** בכולהו פירכי גרסינן לרבא מיהו אלי פירכא אינה לרבא וכ"ש לרבה כמו שאפרש בע"ה: **קונם בצל שאני טועם.** משנה היא בפרק ר' אליעזר: **כופרי יפה ללב.** על שם מקומו וכן כלב סופרי ובערוך פי' שהוא לשון כפר שהוא של כפרים: **מאי לאו דאמר אילו הייתי וכו' כל הבצלים** וכו' והתיר ר"מ. וקאמר לדידך דקאמרת לעיל דב"ש אמרי תפוס תפוס לשון רחשון וב"ש כרבי מאיר והכא כתב בריתא מתיר רבי מאיר אע"ג דסבר תפוס לשון רחשון [ולרבה אמת קשה עפי' לדידיה אמר לעיל בכולכם אסור לב"ש והא דפריך לרבא עפי' הייטו תפוס שהיה תלמידו. ומשני לא נאומר אילו הייתי יודע הייתי אומר פלוני ופלוני ור' מאיר אליבא דרבי עקיבא ואליבא דרבנן כלומר אליבא דב"ש הוא והייטו בבא דאמר לעיל דהכל תופס בתוחר לזה ולזה ואליבא דרבה נמי לאו פירכא היא די"ל דאליבא דרבי עקיבא אמר דוקא ולא אליבא דרבנן דהא פליגי רבנן בזה וזה:

גליון הש"ס

בתר"ן ד"ה לרבא ר"שא ובו' ראבא לשמר וכו'. עיין מרי"ן רים סוכה דף נלא ע"ש:

פירוש הרא"ש

אלא ס"פא. דאמר בשעת חזרה לזה ולזה אף רבנן פליגי עליה וליכא לתרוצה לרבא דלישנא דתמני' קאי בשעת הנדר ובשעת חזרה אמר כולכם ואמאי דכיון שהיו שרינו וכן כלל בתחלה אע"ג דבשעת חזרה אמר כולכם הותרו כולם דכיון דלרבא אלו כל הותר נאותו לי שאמר בשעת חזרה מעמתא ר"ע נקט אותו לי שהיתר הנדר אלו כו דבשלמא לרבה דהתיתר אלו בין בלי לחשון בין בלי אחרון זה הלוף דבריו אין להקפיד אם שנה במשנה לי שעת הנדר לו לשון האחרים: **בבא** בוקי לה **דאמר אילו הייתי.** אי בשעת נדר לו בשעת חזרה: **אי** הבי הי דין הוא ראשון והי דין הוא אחרון. בתמיה כיון דאמר כולכם לו זה נקרא ראשון ולו זה נקרא אחרון בלשון אחר נרם הוא דין הוא ראשון והוא דין הוא אחרון בלשון קושיא שזו ראשון והזו אחרון ואין אלוק ביניהם ואמאי קתני דאם הותר ראשון הותרו כולם ובאחרון קתני הוא מותר וכולן אסורים ובראשונה דיקא דאחרונה דיקא דשביר אשכחן בראשון ואחרון אם אמר הייתי אומר אבא מותר וכולם אסורים הרי אביו ראשון ואם אמר כולכם אסורים מון מאכל הרי אביו אחרון אבל עשה הלוק לא ידענא: **ורבא** בגון שתלאן זה בזה. ולא אייתי כלל בפלוגתא דב"ש ור"מ אלא מלתא אחריתי היא ובגון שאסרן על פלוני ואמר"כ אמר פלוני כפלוני ופלוני כפלוני הותר הראשון בגון שנתלה אביו לא שהותר ע"י פתח מרגיה הותרו כולם שכולם נתלו בו הותר האחרון הוא מותר וכולם אסורים ולא צריך הכא לומר הותר מקצתו הותר כולו לכל חד וחד

מסורת הש"ס

(א) (לפלוגתא ב"ל דתנן בפרי' הרא"ש דהכא כתב בפר"ה ופיפא וכו' ודיקא נמי דקתני עלה בברייתא' הותר האמצעי וכ"כ הרא"ש בפסקיו לקמן פרק בו פר' ה מוכח דלא היה כך גרסת רבא ז' במשנה דלקמן סו.). (ב) (לקמן סו.). (ג) [שם]. (ד) (תוספתא פ"ה). (ה) ב"ל ליה. (ו) מבלן שיך לדף שמ"ז.

(ז) (לפלוגתא ב"ל דתנן בפרי' הרא"ש דהכא כתב בפר"ה ופיפא וכו' ודיקא נמי דקתני עלה בברייתא' הותר האמצעי וכ"כ הרא"ש בפסקיו לקמן פרק בו פר' ה מוכח דלא היה כך גרסת רבא ז' במשנה דלקמן סו.). (ח) ב"ל ליה. (ו) מבלן שיך לדף שמ"ז.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com